

ЗІРКО Лариса

*студентка 4 курсу групи 033-Філософія, Навчально-науковий
інститут філософії та освітньої політики Українського
державного університету імені Михайла Драгоманова*

РОЛЬ МИСТЕЦТВА У ВІДОБРАЖЕНІ ВІДЧУТТЯ АБСУРДНОСТІ ТА ПОШУКУ СЕНСУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Для Альбера Камю, одного із лідерів філософського напрямку абсурдизму, абсурд полягає в тому, що життя не має сенсу. “Абсурд є метафізичним станом людини у світі”, – говориться у “Міфі про Сізіфа” [1, с. 33]. Альбер Камю у своєму есе ілюструє відчуття абсурдності через образ міфічного героя Сізіфа, який у грецькій міфології засуджений богами до вічного покарання. Сізіф має невпинно котити великий валун на гору, проте кожного разу, коли він майже досягає вершини, валун знову скочується назад у долину, а цикл безглузлого піднесення і падіння повторюється безкінечно. Камю розглядає цей міф як метафору людського існування і ставить питання про його сенс та значення. “Чи варто життя того, щоб його прожити?” [1, с. 43], – Камю стверджує, що головне питання філософії.

Мистецтво надає людині засоби для вираження своїх внутрішніх конфліктів, роздумів та рефлексії над сенсом існування. “Екзистенція виявлюється, коли індивід з’ясує, ким він є, чому з’явився на світі, яким є його призначення тощо. Невміння знаходити відповіді на ці питання веде до розпачу. Едвард Мунк у відомій картині “Крик” (1893) наочно вхопив цей стан” [2, с. 320], – пише Тарас Лютий. У картині “Крик” Едварда Мунка наочно відтворено відчуття абсурдності та розпачу, яке може виникати у людини, коли вона не може знайти відповіді на складні питання життя. Образ кричущої фігури, вкритої гострими контурами і виразом відчуття паніки, допомагає відчути стан внутрішнього розпаду, відчуття безладдя і страху. Такі твори нагадують про глибину людського існування, його загадковість та невідомість.

Творчість може відобразити абсурдність у багатьох різних способах, в залежності від форми мистецтва і виразних засобів, які використовуються. “Творчу силу, здатність до творення Гегель переносить у сферу абстрактного, позасвідомого, надприродного. Такою властивістю він наділив Абсолютну ідею, яка є “вічною творчістю, вічною життєвістю”. Абсолютна ідея – це творче начало природи та людини, і як така вона є суб’єктом творчості. Творення – це діяльність абсолютної ідеї, від якої залежить і якою спрямовується вся творчість людини, запевняє Гегель” [4, с. 299], – і в цьому контексті мистецтво виступає як найвищий прояв творчої сили людини, шляхом творчого вираження мистецтво може відтворювати та висловлювати навіть найскладніші аспекти абсурдності життя, надаючи їм форму і смисл.

У п'єсі “Чекаючи на Годо” Семюел Бекет створює атмосферу безнадійності та абсурдності, де персонажі застрягають у монотонному циклі очікування, не маючи змогу знайти сенс у своєму існуванні. Через використання мінімалістичного сценічного дійства та повторюваних діалогів, Беккет відтворює відчуття пустоти та безплідності, які є характерними і для сучасного світу: “Сльози світу суть величина постійна. Тільки-но хтось починає плакати, як інший припиняє. Так само й зі сміхом. Не будемо надто суворими до нашого часу, він не гірший за всі попередні. Але не будемо й надто поблажливими” [3, с. 360]. Персонажі безупинно прагнуть знайти значення у своєму очікуванні, у своїй безконечній рутині, але вони залишаються віддані безрезультативному пошуку: “Поки ждеш, ніколи нічого не трапляється” [3, с. 365]. Цей безперервний процес очікування є абсурдним, оскільки він не має жодного конкретного сенсу або цілі. Персонажі повторюють одні й ті ж дії, сподіваючись на щось, що може ніколи не настане. Абсурд відображає складність і суперечливість людського існування, підкреслюючи важливість постійного пошуку сенсу і розуміння значення власного життя.

У творі “Людина в пошуках справжнього сенсу” Віктор Франкл розглядає глибинні питання людського існування, зосереджуючись

на пошуку сенсу у найтемніших часах. Мистецтво для Франкла стає засобом вираження людської душі, якій притаманні вічні прагнення до сенсу і значення. У творі Франкла мистецтво виступає як спосіб знайти внутрішню гармонію і розуміння в умовах абсурдності та страждань. Мистецтво створює можливість виразити внутрішні переживання та рефлексії, дозволяючи людям знаходити глибинний сенс і спокій у відчуттях абсурдності та безплідності. “Якщо можна знайти сенс навіть у стражданні, сенс життя існує за будь-яких умов, принаймні потенційно” [5, с. 137], – пише Франкл.

Розглянуті твори, такі як "Чекаючи на Годо" і "Людина в пошуках справжнього сенсу" нагадують, що абсурдність і пошук сенсу є невід'ємною частиною людського існування. Мистецтво набуває особливого значення, як засіб спілкування та рефлексії. Діалог із мистецтвом відкриває шляхи для обговорення та вивчення різних перспектив, допомагаючи зрозуміти багатогранність та складність світу.

Список використаних джерел та літератури:

1. Камю А. Міф про Сізіфа // Міф про Сізіфа. LE MYTHE DE SISYPHE. Есе / Альбер Камю; [пер. з фр. Олег Жупанський]. — «Портфель». — 2015. — 105 с.
2. Лютий Т. Пригоди філософських ідей Західного світу (від давнини до сучасності). Видання друге, виправлене і доповнене – К.:Темпора, 2021. – 384 с. з іл.
3. Семюел Беккет. Чекаючи на Годо. Переклад з французької: Володимир Діброва // Збірка «Французька п'єса ХХ століття. Театральний авангард». К.: Основи, 1993. 511 стор.
4. Філософія: Навчальний посібник /І.Ф.Надольний, В.П.Андрущенко, І.В.Бойченко, В.П.Розумний та ін.; За ред. І.Ф.Надольного. – К.: Вікар, 1997. – 584 с.
5. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі / Віктор Франкл ; пер. з англ. О. Замойської. — Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. — 160 с.

КЛЕШНЯ Ганна,

*кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії
Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного
авіаційного університету, м. Київ*

СУБ'ЄКТ & СУСПІЛЬСТВО У СОЦІАЛЬНОМУ ПРОЕКТУВАННІ

Світ ХХІ століття змінюється, постійно і непередбачувано. Динамічний, нестабільний, часом хаотичний, світ постійно кидає виклик людині. Що це, як не ідеал спонтанності і творчості, конгруентності та креативності гуманістів ХХ-го століття? Однак змінюється і осмислення людини, здатної жити в постмодерному світі. Вона набуває нових характеристик. Відбувається перехід від розуміння особистості як стабільної, структурованої системи, що має певний механізм розвитку і взаємодії зі світом, до усвідомлення того, що світ будується тут і зараз, а «Я» будується разом зі світом. І це «Я» світу невизначеності вже не потребує творчих властивостей, адже потреба «думати наперед», планувати своє життя за таких умов видається безглуздою. З-поміж різноманітного застосування проектування як способів пізнання дійсності окремого філософського осмислення потребує соціальне проектування, як найбільш раціональний спосіб організації буття людини у суспільстві.

Вчені акцентують увагу на наявності у соціальному проектуванні явної та латентної мети, завданням якої є оптимізація взаємодії людей, організацій та спільнот. Явною або латентною (прихованою) метою соціального проекту завжди є досягнення солідарності людей, у тому числі групової солідарності безпосередніх учасників проекту. Іншими словами, (суб'єктно-орієнтований) підхід до соціального проектування, визнає людиновимірність об'єктів соціального передбачення та активістську позицію суб'єктів. Сутність проектування полягає в побудові бажаних станів майбутнього на основі наявних для цього ресурсів. Іншими словами, відбувається трансформація та реструктуризація існуючої реальності. При цьому стратегічна